

ارزیابی وبسایت و صفحات وب

واحد کاردوازدهم

- پس از مطالعه این واحد کار از فراگیر انتظار می‌رود که:
- ۱ - معیارهای ارزیابی سایت را بشناسد.
 - ۲ - با اصول ارزیابی سایت آشنا باشد.

زمان(ساعت)	
عملی	نظری
۸	۵

مقدمه

امروزه اینترنت به عنوان یکی از سریع‌ترین و در دسترس‌ترین ابزارهای بازیابی و تأمین اطلاعات به شمار می‌رود و از سوی کاربران مورد توجه بسیار زیادی واقع شده است. کاربران اینترنت معمولاً بدون این‌که به معیارهای ارزیابی سایت توجه داشته باشند، به اطلاعات آن استناد کرده و به آن اعتماد دارند.

و این امر در حالی اتفاق می‌افتد که به علت این‌که امکان ایجاد و طراحی یک سایت به سهولت در اختیار همگان قرار می‌گیرد، ممکن است هر فردی اقدام به ایجاد یک سایت با هر گونه اطلاعاتی بنماید و حتی می‌تواند به راحتی به اشاعه افکار خود بپردازد، از سوی دیگر در جامعه کنونی که یک جامعه اطلاعاتی به شمار می‌رود نمی‌توان به کلی استفاده از اینترنت را کنار گذاشت.

جهانی شدن و گرایش به دانش از ویژگی‌های اصلی عصر اطلاعات است، از این رو باید هر فردی که می‌خواهد از اینترنت استفاده کند مهارت‌هایی در ارزیابی صفحات وب سایت و محتویات صفحات آن‌ها داشته باشد.

۱-۱۲ ارزیابی صفحات وب

به‌طور کلی به منظور افزایش معلومات مفید کاربران باید بتوان یک ارتباط مؤثر بین منابع اطلاعاتی و افرادی که به دنبال آن هستند به وجود آورد. اطلاعات درست، بدون در نظر گرفتن محیطی که روی آن قرار گرفته‌اند دارای ارزش فراوانی است. اما این نباید باعث شود جستجوی مطالب از منابع و بازیابی داده‌ها و اطلاعات آن‌ها بدون هیچ‌گونه ارزیابی صورت بپذیرد. سازمان‌دهی و استفاده مؤثر از اطلاعات به منظور بالا بردن سطح تفکر و اندیشه، مهارت‌های ویژه‌ای را نیاز دارد. مجموعه این مهارت‌ها در قالب مهارت‌های اطلاع‌یابی قابل تعریف هستند.

۱-۱-۱۲ مهارت اطلاع‌یابی (یافتن اطلاعات)

مهارت‌های اطلاع‌یابی شامل مجموعه موارد زیر می‌باشد:
۱ - مهارت در بازیابی اطلاعات

۲ - مهارت در ارزیابی اطلاعات

۳ - مهارت در تبادل اطلاعات

مرحله اول این مهارت‌ها توسط منابع اطلاعاتی مختلف و هم‌چنین آموزش روش‌های جستجو در آن‌ها قابل دستیابی است، اما مرحله ارزیابی اطلاعات یکی از کلیدی‌ترین مراحل از مهارت‌های فوق به شمار می‌رود. اطلاعات بازیابی شده ممکن است در هر ساختار و قالبی و از طرف هر فردی ارائه شده باشد، لذا باید محتوای اطلاعات، متناسب با نیاز کاربر ارزیابی شوند.

لازمه ارزیابی دقیق اطلاعات بازیابی شده داشتن یک تفکر دقیق و انتقادی است. کاربران با تقویت این نوع تفکر باید خود را در جایگاهی قرار دهند که به یافته‌های خود در اینترنت با یک نگاه منتقدانه برخورد کنند و این لازمه کسب توان ارزیابی اطلاعات است.

هر انسانی برای رفع نیازهای اطلاعاتی خود به دنبال کسب اطلاعات است و از اطلاعات کسب شده برای تصمیم‌گیری‌ها و بالا بردن دانش شخصی بهره می‌برد، لذا این تصمیم‌گیری‌ها زمانی ارزشمند و مفید خواهد بود که بر مبنای اطلاعات درست و صحیح صورت گرفته باشد.

از طرفی جامعه اطلاعاتی عصر حاضر ضرورت‌های دیگری را نیز دارد که عبارتند از:

- **جهانی شدن و افزایش ارزش اطلاعات:** یکی از نتایجی که با جهانی شدن به دست می‌آید، افزایش ارزش اطلاعات است و اطلاعات در این‌گونه جوامع به عنوان معیار توسعه به شمار می‌رود.

- **رشد اطلاعات در کنار آلودگی اطلاعات:** در کنار رشد سریع شبکه‌های اطلاعاتی و سهولت دسترسی به آن‌ها توسط کاربران، آلودگی اطلاعات نیز روز به روز در حال افزایش است.

- **کاربر نهایی و مهارت‌های یافتن اطلاعات:** از طرفی به علت فراگیر شدن شبکه‌های اطلاعاتی در سطح جوامع، خود افراد و بدون کمک دیگران اقدام به یافتن اطلاعات می‌کنند، به همین دلیل باید تمام افراد تا حدودی بتوانند اطلاعات مفید و معتبر را از غیر آن تشخیص دهند.

اطلاعاتی می‌تواند به‌طور مفید قابل استفاده کاربران قرار گیرد که مشخصات زیر را داشته باشد:

- ۱ - صحت
- ۲ - قابلیت اطمینان
- ۳ - به‌روز بودن
- ۴ - واقعیت داشتن
- ۵ - روشن و واضح بودن
- ۶ - اعتبار علمی
- ۷ - مؤثر بودن
- ۸ - کامل بودن
- ۹ - کم هزینه بودن و ...

۲-۱-۱۲ معیارهای ارزیابی اطلاعات

ارزیابی محتویات صفحات وب و اطلاعات از دو جنبه کمی و کیفی باید مورد توجه قرار بگیرد و فقط پرداختن به جنبه‌های کمی برای ارزیابی اطلاعات کافی نیست. برای ارزیابی صفحات وب می‌توان موارد زیر را مدنظر قرار داد:

۱ - ارزیابی هدف

هر چیزی که در اینترنت انتشار پیدا می‌کند، با هدف مشخصی صورت می‌گیرد، به عنوان مثال برخی از سایت‌ها صرفاً هدف تجاری دارند و برای رسیدن به این اهداف ممکن است هرگونه اطلاعاتی را درون سایت خود ارائه دهند.

به‌طور کلی نوع دامنه سایت‌ها یکی از مهم‌ترین مواردی است که می‌تواند ملاک تعیین اعتبار سایت باشد.

سایت‌هایی که با دامنه‌های gov, mil, net, edu, org هستند از اعتبار بیشتری نسبت به سایت‌های با دامنه‌های دیگر از قبیل com برخوردارند.

دامنه com به سایت‌های تجاری و آزاد داده می‌شود و نمی‌توان بدون بررسی و ارزیابی دقیق به محتویات آن‌ها اطمینان حاصل کرد.

هر کدام از دامنه‌های مذکور با اهداف مشخصی ثبت می‌شوند که کاربران باید این نکته را نیز مدنظر قرار دهند.

البته این معیار به‌طور صد در صد قابل اطمینان نیست و تنها تا حدودی می‌تواند مورد

استفاده قرار بگیرد.

۲ - ارزیابی شهرت و اعتبار

کاربران باید بتوانند ناشر یا ارائه‌دهندگان مطالب مندرج در صفحات سایت‌ها را شناسایی کنند، به عنوان مثال اگر یک مقاله در مورد مبحثی در یک صفحه وب قرار گرفته است، چنانچه نام نویسنده و آدرس ایمیل و متنی که مشخص‌کننده تخصص نویسنده باشد، درج شده باشد، مسلماً اعتبار بیشتری می‌تواند داشته باشد نسبت به سایتی که مطالب را بدون درج مشخصات ارائه‌دهنده در اختیار کاربران قرار می‌دهد. هم‌چنین یک وبسایت که دارای بخش ارتباط با ما یا درباره ما (About us) است و به کاربران اجازه شناسایی پدیدآورندگان وبسایت را می‌دهد می‌تواند یکی از ملاک‌های ارزیابی باشد.

۳ - ارزیابی صحت

فرض کنید در یک سایت پزشکی مطلبی در مورد شیوه علاج معده درد بیان شده است و کاربر بدون توجه به اعتبار مطلب و بدون ارزیابی آن، دستور ارائه شده را به کار می‌بندد، اما نه تنها بهبود پیدا نمی‌کند بلکه برای او مشکلات بدتری به وجود می‌آید. این مورد به وضوح لزوم ارزیابی صحت اطلاعات را بیان می‌کند. تعیین میزان صحت اطلاعات بازایی شده مهم‌ترین بخش ارزیابی انتقادی اطلاعات است. اغلب کاربران از روی ظاهر سایت و گرافیک جذاب آن به ارزیابی سایت می‌پردازند، در حالی که این امر دلیل مناسبی برای صحت اطلاعات مندرج در وبسایت نیست. محتوای مقالات و مباحث علمی سایتی که دارای بخش منابع نباشد را نمی‌توان چندان معتبر دانست. یک سایت که پس از ارائه مقالات علمی پیوندهای معتبر مختلفی را برای دستیابی کاربران به منابع در اختیار آن‌ها قرار داده است، در واقع با این عمل به اعتبار سایت خود افزوده است.

۴ - به روز بودن اطلاعات

با توجه به این‌که جامعه اطلاعاتی به سرعت در حال پیشرفت است، ممکن است اعتبار زمانی اطلاعات نیز به سرعت تغییر کند، لذا هنگام استفاده از اطلاعات مندرج در یک صفحه وب به تاریخ انتشار آن توجه داشته باشید. البته این امر به تنهایی نمی‌تواند دلیل محکمی بر به روز بودن اطلاعات باشد، فعال نبودن پیوندهای سایت، مخصوصاً پیوندهایی که به سایت‌های دیگر دارد، دلیلی بر به روز نبودن وبسایت است. برای

تعیین اعتبار زمانی باید به خود مطلب نیز توجه نمود، به عنوان مثال علم کامپیوتر روز به روز در حال پیشرفت است، لذا مطالب مرتبط با این علم که در سال ۱۹۹۸ درج شده‌اند، اغلب نمی‌تواند مورد استفاده قرار بگیرد، اما در مورد مطالبی که مربوط به دستور پخت غذاها هستند، اعتبار زمانی چندان مورد توجه نیست.

۵ - در دسترس بودن

دسترسی به منابع و اطلاعات مختلف در اینترنت ممکن است به روش‌های مختلفی محدود شود، به عنوان مثال ممکن است برخی سایت‌ها اطلاعات خود را فقط در اختیار کاربران عضو قرار دهند، یا این که برخی دیگر در ازای اخذ یک مبلغ مشخص به کاربران اجازه استفاده از منابع را بدهند، از دید بسیاری از کاربران این موارد خوشایند نیست و اغلب به دنبال این هستند که بتوانند به راحتی و در حداقل زمان به اطلاعات مورد نیاز خود دست پیدا کنند و حاضر نیستند حتی زمانی را صرف عضویت در این گونه سایت‌ها بنمایند.

۶ - نحوه ارائه اطلاعات

در وب‌سایت نوع سازماندهی اطلاعات، تعریف پیوندها، امکان جستجو در سایت، میزان تعاملی بودن سایت، سرعت بارگذاری صفحات، داشتن ساختار مشخص به نحوی که کاربر را دچار سردرگمی نکند نیز در ارزیابی سایت‌ها از عوامل بسیار مؤثر است.

 نکته ممکن است در صفحات وب پیوندهای متعددی وجود داشته باشد، روی این پیوندها دقت کنید، ممکن است فعال نباشند، یا این که شما را به بن‌بست هدایت کنند و یا این که اتصال شما را با مطلبی برقرار کنند که در واقع ارتباطی با اصل موضوع نداشته باشد، وجود این موارد در یک سایت، از اعتبار آن تا حدود زیادی می‌کاهد.

۷ - ارزیابی قیمت

بسیاری از سایت‌ها اطلاعاتشان را به‌طور رایگان در اختیار کاربران قرار نمی‌دهند، به عنوان مثال چکیده یک مطلب را به‌طور رایگان ارائه می‌دهند، اما کاربر برای مشاهده کل مقاله باید هزینه‌ای را بپردازد، در نتیجه باید ارزش نسبی مطالب را با توجه به هزینه‌ای که قرار است بپردازید حدس بزنید، تناسب محتوای ارائه شده با قیمت آن می‌تواند از ملاک‌های ارزیابی یک وب‌سایت باشد.

واژه‌نامه

Accuracy	صحت
Adequacy	کفایت، مناسب بودن
Authority	اعتبار
Authorship	اصالت
Currency	پول، قیمت
Effective	مؤثر
Fairness	روشنی، زیبایی
Objectivity	واقعیت داشتن، وجود خارجی داشتن
Organization	سازمان
Reliability	قابلیت اطمینان

خلاصه مطالب

- به منظور افزایش ارتباط مؤثر و در راستای افزایش معلومات کاربران باید بتوان بین منابع اطلاعاتی و کاربران ارزیابی درستی انجام داد.
 - از طرفی جامعه امروزی به عنوان یک جامعه اطلاعاتی ضرورت‌هایی دارد که عبارتند از:
 - ☞ جهانی شدن و افزایش ارزش اطلاعات
 - ☞ رشد همزمان اطلاعات و آلودگی اطلاعات
 - ☞ کاربر نهایی و مهارت‌های یافتن اطلاعات
- ارزیابی محتویات صفحات وب و اطلاعات از دو جنبه کمی و کیفی باید مورد توجه قرار بگیرد و برای این ارزیابی موارد زیر را باید در نظر داشت:

✓ ارزیابی هدف	✓ ارزیابی شهرت و اعتبار
✓ ارزیابی صحت	✓ ارزیابی به روز بودن اطلاعات
✓ ارزیابی در دسترس بودن	✓ ارزیابی نحوه ارائه اطلاعات
✓ ارزیابی قیمت	

آزمون نظری

- ۱ - کدام یک از موارد زیر از ویژگی‌های اصلی عصر اطلاعات است؟
الف- جهانی شدن و افزایش صفحات وب ب- افزایش صفحات وب
ج- جهانی شدن و گرایش به دانش د- گرایش به دانش و ارزیابی صفحات وب
- ۲ - مهارت یافتن اطلاعات شامل کدام یک از گزینه‌های زیر نیست؟
الف- بازیابی اطلاعات ب- ارزیابی اطلاعات
ج- تبادل اطلاعات د- ایجاد اطلاعات
- ۳ - لازمه ارزیابی دقیق اطلاعات بازیابی شده است.
الف- تبادل اطلاعات صحیح ب- تفکر انتقادی
ج- تفکر خلاق د- الف و ب
- ۴ - کدام یک از دامنه‌های زیر از اعتبار کمتری نسبت به سایر دامنه‌ها برخوردار است؟
الف- com ب- edu ج- org د- ir
- ۵ - کدام یک از دامنه‌های زیر به سایت‌های تجاری اختصاص دارد؟
الف- org ب- net ج- com د- gov
- ۶ - قرار دادن بخش «درباره ما» در سایت به دستیابی کدام مورد از پارامترهای ارزیابی وب سایت کمک می‌کند؟
الف- هدف ب- شهرت و اعتبار
ج- در دسترس بودن د- نحوه ارائه اطلاعات
- ۷ - کدام یک از موارد زیر جزء ملاک‌های ارزیابی نیست؟
الف- هدف ب- اعتبار ج- صحت د- گستردگی

آزمون عملی

- ۱ - یک فرم طراحی کنید که تمام ملاک‌های ارزیابی سایت‌ها برای امتیازدهی به سایت‌ها در آن در نظر گرفته شده باشد.
- ۲ - در زمینه علوم کامپیوتر، با استفاده از موتورهای جستجو، ۲ سایت پیدا کنید، سپس با استفاده از فرمی که در سؤال اول طراحی کرده‌اید به این سایت‌ها به طور مجزا امتیازدهی کنید.